

Τά βήματα της Ιστορίας είναι απρόβλεπτα

Κριτική - παρουσιάσεις: Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου

Πέρασε και αυτή η εβδομάδα με καιρό σχεδόν καλοκαιρινό. Σχεδόν δεν θέλει να μάς αφήσει το καλοκαίρι, κάτι που είναι σημαντικό για το βιβλίο που μόλις περιγράψαμε, καθώς το κόστος της καθημερινότητας συνεχώς αυξάνεται. Αλλά για την φύση και την γεωργική παραγωγή, ακόμη και για τα λουλουδάκια στο μπαλκόνι μας, αυτός ο καιρός έχει καταντήσει επικίνδυνος. Μια εβδομάδα πριν από το τρίμηρο της 28ης Οκτωβρίου σας προτείνουμε μερικά βιβλία σοβαρά και όχι απλώς ιστορικά.

■ **Σπύρος Κυπριανός, Στην μάχη της Ιστορίας όπως την έζησα, Α' 1932-1959 (έπιμ.-έρευνα-τεκμηρίωση Γιώργος Κ. Ταλακάς, έκδ. Πατάκη, σελ. 850, ευρώ 26,50).** Ο πρώτος τόμος των απομνημονευμάτων του Σπ. Κυπριανού έρχεται να προσφέρει έναν κόσμο πληροφοριών για την πορεία της Μεγαλονήσου προς την ανεξαρτησία. Γεννημένος στις 28 Οκτωβρίου 1932, μόλις ένα έτος μετά τα περιφημα «Οκτωβριανά» του 1931, ο Σπύρος Κυπριανός, γιός του επιτυχημένου και αυτοδημιουργήτου επιχειρηματίου Αχιλλέως Κυπριανού, ήταν φυσικό να γαλουχηθεί με κοσμοπολιτικό πνεύμα και ταυτοχρόνως με βαθιά πατριωτικά αισθήματα. Ο πατέρας του υπήρξε τολμηρός επενδυτής, καθώς είχε δημιουργή-

σει ήδη τότε ισχυρή επιχειρηματική δράση στην Κίνα, κυρίως στην Σαγκάη. Τά χρόνια της ζωής του Προέδρου Κυπριανού που περιγράφονται στο βιβλίο που μόλις έκυκλοφόρησε αναφέρονται στην κρίσιμη περίοδο μέχρι των Συνθηκών Ζυρίχης - Λονδίνου. Αντι εισαγωγής παρατίθεται σημείωμα του έμπειλτου που παρέχει το γενικό ιστορικό πλαίσιο της καταγραφομένης περιόδου. Και ακολουθούν τα εξής κεφάλαια:

1. «Η άρχη του δρόμου», όπου ιστορούνται η καταγωγή και τα νεανικά χρόνια του Κυπριανού, η πρώτη συνάντησις με τον Μακάριο και τα γεγονότα από τό Ένωτικό Δημοψήφισμα του 1949, προαναγγελία του Αγώνος της ΕΟΚΑ, και εξής. Καλύπτονται τα γεγονότα ως το 1954. Κατά τα έτη αυτά ο Κυπριανός από τα μαθητικά θρανία ακόμη μετέλλε των κινητοποιήσεων για την Ένωση και πολύ σύντομα ξεχώρισε έτσι ώστε να σταλή στην Αγγλία για σπουδές, αλλά ταυτοχρόνως και ως εκπρόσωπος της Κυπριακής Έθναρχίας στο Λονδίνο. Η ανάπτυξις των γεγονότων γίνεται κυρίως με διάρρηση κεφαλαίων βάσει των Ψηφισμάτων του ΟΗΕ για την Κύπρο ή γενικότερα περί της αυτοδιαθέσεως των λαών (1952).

2. «Ο διπλωματικός αγώνας». Έδώ καταγράφεται η συνολική δραστηριότης σέ Νέα Υόρκη, Λονδίνο, Λευκωσία και Αθήνα αλλά και την Άγκυρα εν όψει της Ανεξαρτησίας. Καταγράφεται η πορεία του Μακαρίου, των Βρετανών πολιτικών και των διαφόρων γνυμών τους, η μαχητική εποχή της ΕΟΚΑ Α', αλλά και τα πρώτα σχέδια για ανεξαρτησία.

3. «Πρός την ανεξαρτησία». Καλύπτεται η εποχή που προηγήθηκε της ανεξαρτησίας

μέ τα μνημόνια και τα σχέδια Χάρντινγκ. Φούτ, ΜακΜίλλαν, Σπιακ, και την τότε προσπάθεια της Τουρκίας για την διχοτόμηση της Κύπρου, που ματαιώθηκε από τον Άγγλο Υπουργό των Αποικιών. Και φθάνει ως τις Συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου και την επάνοδο του Μακαρίου στην Μεγαλόνησο.

Προφανώς ανανεύεται η συνέχεια των αναμνήσεων για να καλυφθή η επομένη περίοδος, που δεν γνωρίζω πώς περιοδολογείται. Σε όλα αυτά φυσικά αναπτύσσεται και η δράσις του Κυπριανού και ο έκαστοτε ρόλος του. Πάντως εκείνο που διακρίνεται από την καταγραφή, που δεν έγινε από τον ίδιο αλλά με μακρές συνομιλίες με τον έμπειλητό του τόμου, ίσως είναι η λεπτομερέστερη καταγραφή αναμνήσεων ενός εκ των πρωταγωνιστών της Κυπριακής σύγχρονης Ιστορίας για την δεκαετία του 1950, που καλύπτεται από πολλές φήμες και ανεπαρκή ανάδιρσηση.

■ **Τομή '74: Από τη δικτατορία στη δημοκρατία (έπιμ. Σταθρος Ζουμπολάκης, έκδ. Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, Γενικά Αρχεία του Κράτους, Έλληνική Ραδιοφωνία-Τηλεόραση, σελ. 288, διατίθεται στην Εθνική Βιβλιοθήκη-Κέντρο Πολιτισμού**

Σταθρος Νιάρχος). Η έκδοσις αυτή αποτελεί τον κατάλογο της κοινής εκθέσεως των τριών εκδοτών στον χώρο της Έθνικής Βιβλιοθήκης που θα συνεχισθή ως τό τέ-

λος του έτους. Περιλαμβάνει τον χαιρετισμό της Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Κατερίνας Σακελλαροπούλου, τους αντίστοιχους χαιρετισμούς του Πρωθυπουργού κ. Μητσοτάκη και του Υπουργού Παιδείας κ. Πιερρακάκη. Ακολουθεί ένα κείμενο του Προέδρου της Έθνικής Βιβλιοθήκης κ. Σταύρου Ζουμπολάκη, της Διευθύντριας των Γενικών Αρχείων κ. Αμαλίας Παπαά και από πλευράς της Έλληνικής Ραδιοφωνίας-Τηλεόρασης των κ.κ. Κωνστ. Ζούλα, Αικ. Κασκανιώτη και Βασ. Αλεξόπουλου. Ακολουθούν σημειώματα από τους έρευνητές κ.κ. Γιάννη Γκλαβίνα, Δημ. Π. Σωτηρόπουλο, Ειρήνη Καραμούση, Γιάννη Παπαθεοδώρου και Φίλιππο Παπαά. Όλα τα ιστορικά κείμενα προσαθούν να προσδιορίσουν ακριβώς την σημασία του όρουσημου που θεωρείται πλέον ή μεταβολή της Μεταπολιτεσεως. Το μισό μέρος του βιβλίου στις σελίδες 101-288 περιλαμβάνει φωτογραφίες των τεκμηρίων της εκθέσεως. Φωτογραφίες, έφημερίδες, έγγραφα, άφισσες συνθέτουν τον κατάλογο των εκθεμάτων, που ξεκινούν από την 21η Απριλίου 1967 για να τελειώσουν στο τέλος του 1974 και την διεξαγωγή των πρώτων μεταδιοακτορικών εκλογών, του δημοψηφίσματος και των πρώτων μηνών του 1975 όταν ξεκίνησε ή δική των πρωταιτίων.

■ **Anthony Pagden, Η επίδιωξη της Εύρωπης. Μιά ιστορία (μτφρ. Ελένη Ασπεριου, έκδ. Αλεξάνδρεια, σελ. 432, ευρώ 26,50).** Ο συγγραφεύς είναι Αμερικανός, που συμπλήρωσε τις έγκύκλιες σπουδές του στο Σαντιάγο της Χιλής, σπούδασε στο Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης, εν συνεχεία έργασθηκε ως δημοσιογράφος στο Παρίσι

στην Κύπρο (1967-1968) και τελικά έγινε δεκτός στο Πανεπιστήμιο της Όξφόρδης και έλαβε πτυχίο Ιστορίας. Μετά τό διδακτορικό του εξέλιχθηκε πανεπιστημιακά και σήμερα είναι Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Λος Άντζελες. Το βιβλίο αποτελεί μία έργασις που εκκυκλοφόρησε στις ΗΠΑ τό 2022. Αξιοποιεί εύρο πεδίο πληροφοριών και

στοιχείων για να προσδιορίσει τι ακριβώς είναι και σέ τι άποσκοπει ή Εύρωπαική Ένωσις. Καταλήγει στο συμπέρασμα ότι αποτελεί μία προσπάθεια όχι για την δημιουργία ενός ενιαίου κράτους αλλά για την συνεργασία κρατών πέρα από τό κράτος-έθνος για συγκεκριμένο σκοπό, δηλαδή για τις κοινές τους επιδιώξεις. Υπό τους όρους αυτούς θεωρεί ότι διαμορφώνεται ένα νέο είδος διεθνικού συνταγματισμού. Όλα αυτά βεβαίως, όπως τονίζει και ό ίδιος, υπό τον όρο ότι τό διαμορφωμένο σύστημα της ΕΕ δεν θα συνεχίση να διαμορφώνεται περαιτέρω. Και παράγοντες που συνεχίζουν να διαμορφώνουν τον ευρωπαϊκό κόσμο είναι βεβαίως ή πανδημία της Covid, αλλά κυρίως τό μαζικό μεταναστευτικό κύμα που ταλανίζει την Γηραιά Ήπειρο και δοκιμάζει σκληρά τις αντιλήψεις για τον φιλελευθερισμό. Τέλος, δεν πρέπει να λησμονείται και ό οικονομικός παράγον, που και αυτός διαδραματίζει τον καιριο ρόλο του. ▲▼

